

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. יורשיה יורשי כתובתה חייבין בקבורתה 1.....
- ב. אלמנה ניזונת מנכסי יתומין ומעשה ידיה שלהן 1.....
- ג. לא ניתנה כתובה לגבות מחיים 2.....
- ד. כיון דאמור רבנן לא ליזבין אף על גב דזבין לא הוה זביניה זביני 3.....
- ה. הרי שהיה נושה באחיו ומת והניח שומרת יבם לא יאמר הואיל ושאני יורש החזקתי אלא מוציאין מיבם ויקח בהן קרקע והוא אוכל 3.....

דף פא.

א. יורשיה יורשי כתובתה חייבין בקבורתה

כבר התבאר לעיל דף פ. ששומרת יבם שמתה, יורשיה יורשים נכסי מלוג מפני שהם שלה, ויורשי הבעל יורשים עיקר כתובתה ותוספת, ומשום כך יורשי הבעל חייבים בקבורתה תחת ירושתה¹.

ב. אלמנה ניזונת מנכסי יתומין ומעשה ידיה שלהן

כבר התבאר לעיל דף מג. שאלמנה² מן הנשואין ניזונית מנכסי היורשים, שהניח להם בעלה, שכן נתחייב לה בעלה משנשאה בתורת תנאי כתובה³. ותנאי בית דין הוא זה, לפיכך אפילו לא כתב לה כן בכתובתה ניזונית. ואפילו ציוה בשעת מיתתו אל תזון אלמנתי מנכסי, אין שומעין לו. שאינו יכול להפקיע חוב שנשתעבדו נכסיו⁴.

¹ ונכסי צאן ברזל יורשים חצי חצי, דמשום דמספקא להו לרבנן של מי הם חלקוה ביניהם,

² שו"ע ונ"ב אבהע"ז צ"ג

³ שכן הוא תנאי כתובה שתיקנו לה חכמים דכל ימי מיגר אלמנותה תהא יתבה בביתו ומיתזנא מנכסיו

⁴ אלא אם כן התנו כן בפירוש בשעת נישואין שלא תזון אלמנתו מנכסיו או שהיה מנהג המקום כן, לפיכך יש רשות לכל בית דין לתקן במקומם שיכולין היורשין לסלק האלמנה בכל עת שירצו.

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

מעשה ידיה של האלמנה להיורשים⁵, מאחר שהם חייבים במזונותיה⁶. ואין היורשים יכולים לפרוע לה כתובתה בעל כרחיה כדי לסלקה מהמזונות, אלא היא ניזונית על כרחם כל זמן שלא תתבע כתובתה

אמרו לה יורשים טלי מעשה ידיך במזונותיך, אין שומעין להם⁷, שדין היורשים כדין הבעל עם אשתו⁸. אבל היא שאמרה אי איפשי בתקנת חכמים ואיני ניזונית ואיני עושה לכם יצאו מעשי ידי במזונותי, שומעין לה⁹.

מציאת אלמנה לעצמה¹⁰, שלא תיקנו מציאת אשה לבעלה אלא כדי שלא תהא לה איבה, אבל ביורשים תהא להם איבה, שהלא בעל כרחם היא נזונת מנכסי בעלה.

ג. לא ניתנה כתובה לגבות מחיים

אף על פי שכתובה היא על הבעל כחוב¹¹, אין זמנה לגבות כל זמן שהיא תחתיו אלא לאחר מיתת הבעל או אחר שגירשה¹², והוא הדין כל מה שקבל בנדונייתא. אולם אם הנדוניה עדיין בידה או ביד אביה יכולה להחזיק למזונות¹³.

⁵ שו"ע ונו"כ שם צה א

⁶ ב"ח וב"ש א כתבו היכא דהברירה ביד היורשים ליתן לה מזונות או לא. לא זכו במעשה ידיה וח"מ א לא כ"כ

⁷ שניקד תקנת המזונות משום טובה דידה תקנו שמא לא יספיקו לה מעשה ידיה למזונותיה

⁸ שדין האלמנה עם היורשים כדינה עם בעלה וכל שפטורה מן המלאכות בחיי בעלה כשהכניסה לו שפחה אחת או יותר כן דינה עם היורשים דלא עדיף נברא דאית מחמתיה. סמ"ע שם ב ב"ש ב

⁹ סימן צה סעיף א

ונראה דאין שייך כאן מה דאיתא י' פ' סעיף ב' דאפ"ה מחויבת לעשות בצמר משום שבטלה מביא לידי זמה, ומעש"י לבעלה. לא מבעי' לפמ"ש שם הטעם לפי שדומה למציאתה הא חבא מציאת אלמנה לעצמה, ואפי' לפמ"ש הר"ן הטעם דמעש"י לבעלה דאל"כ מי ישניח עלי' כמ"ש הב"ש שם ס"ק ד'. נראה דלא שייך טעם דזמה אלא לגבי בעל ולא לגבי יורשים. הפלאה קונטרס אחרון שם

¹⁰ שו"ע ונו"כ צג ד

¹¹ נראה מזה אם רואין שהבעל מבזבז נכסיו תוכל האשה למחות בידו כמו שמצינו בחו"מ סי' ע"ג בלוח שמבזבז נכסיו דיכול המלוה לתבוע אפילו תוך זמנו אלא שיש לחלק דשאני בכתובה דאפשר שלא תבוא לעולם לידי גביה דשמת תמות היא וצ"ע למעשה. ט"ז שם א. אם אנו רואים כוונת הבעל לאכול לה כל הממון ואח"כ לקום וללכת חוץ מהעיר כדי שתצטרך על כרחיה להתרצות ממנו בגט בלבד. נתנה כתובה לגבות מחיים ע"ש. באר היטב שם ב מהר"י הלוי סי' מ"ז. אשת משומד מנהג הוא להגבות כתובתה מיד אפילו בלא שבועה אגרת הרמב"ם סי' כ' וש"ג פרק המקביל.

¹² אפי' אינה עדיין מותרת להנשא אפ"ה יש לה כתובה מיד ח"מ שם א

¹³ ח"מ ב"ש שם ב

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

ודוקא הכתובה ונדוניא ושאר נכסיה אינה נגבית בעודה תחתיו, אבל אם כתב לה הבעל מתנות הם נגבים ועודה תחתיו. מיהו אם דרך המקום לכתוב בן לכבוד בעלמא ושלא לגבותן מחיים, הולכין אחר המנהג.

דף פא:

ד. כיון דאמור רבנן לא לייבין אף על גב דזבין לא הוה זביניה זביני

יבמה¹⁴ מכיון שכתובתה על נכסי בעלה הראשון שמת, אין היבם רשאי למכור כלום מנכסי אחיו אלא יהו כולם קיימים לשיעבוד כתובתה, ואם מכר או נתן במתנה או חלק עם אחיו בנכסי המת בין קודם יבום בין אחר יבום לא עשה כלום, והמכר או המתנה או החלוקה בטלים מיד, ואפילו קודם שתבא לידי גבייה, דחומרא הוא שהחמירו חכמים ביבמה יותר מאשתו לפי שלא כתב לה כל נכסיו אחראין לכתובתה, לכך תיקנו חכמים שאינו יכול למכור כלל כדי שלא תצטרך לחזור ולטרוח ולטרוף מן הלקוחות, ואפילו ישאיר לה כנגד כתובתה אינו רשאי למכור השאר, דחיישינן שמא יאבדו או ישתדפו השדות שישאיר¹⁵.

ה. הרי שהיה נושה באחיו ומת והניח שומרת יבם לא יאמר הואיל ושאני יורש החזקתי אלא מוציאין מיבם ויקח בהן קרקע והוא אוכל

כבר התבאר לעיל דף פ: שאם הניח אחיו¹⁶ ממלטלין כגון מעות או פירות בין מחוברין בין תלושין, ימכרו וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות והגוף יהיה קיים לשיעבוד כתובתה.

¹⁴ שו"ע ונו"כ קסח ג

¹⁵ ב"ש ג

¹⁶ שו"ע ונו"כ שם קסח ד – ו

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

ואפילו היה הוא חייב לאחיו מנה, לא יאמר הואיל ואני יורשו אחיזק במה שבידי, אלא מוציאין אותו מידו¹⁷ וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות, שהרי עכשיו נוסחאות כל הכתובות הנהוגין בינינו כתוב בהן שיעבוד מטלטלין אנב מקרקעי, ואם כן כל נכסי המת משועבדים לה בין קרקע בין מטלטלי בין חובות אליבא דב"ע, וילקח בהן קרקע לשיעבוד כתובתה והוא אוכל פירות, מ"מ כל זמן שלא כנסה אין נותנין הנכסים לידו אלא מוציאין כל המטלטלין והמעות מידה ונותנין אותו ליד ב"ד או לאפוטרופוס, ואם יש בהן קרקעות היבם אוכל פירות.

וכן אם תפשה היבמה מנכסי בעלה הראשון, מוציאין אותן מידה וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות, דאין תפיסתה כלום שאין לה עליהם אלא שיעבוד כתובתה, שלא נתנה כתובתה לגבות מחיים, וכל זמן שהיבם קיים הרי הוא בעלה, ואין לה לגבות שום דבר מכתובתה אפילו מנכסי בעלה הראשון, אלא שיש לה עליהם שיעבוד כתובה, לכך מוציאין מידה וילקח בהם קרקע וישתעבדו לכתובתה והוא אוכל פירות.

¹⁷ אף על גב דאחיו אינו כאן אי"ל לאו בעל דבר ידידי את דמוציאין ממנה מדר"נ שהוא חייב לה כתובה אף על גב דהוא יורש את אחיו מ"מ א"י למהול החוב לנפשי' וכמ"ש בתוס' והרא"ש והר"ן שם ס"פ האשה, ומזה נ"ל לכאורה אם הניח אחיו כדי כתובה תו אין מוציאין ממנו החוב שחייב לאחיו דהא יכול לומר לאו ב"ד ידידי את ומדר"נ לא שייך כאן מאחר דהניח כדי כתובה אף על גב דע"פ הדין משועבד לה כל נכסי בעלה אף שהם שוים יותר מסך כתוב' מ"מ להוציא מדר"נ לא שייך מאחר דיש לנכות כתובתה. ב"ש שם ד